

iftbeschou-
Schrift af.
It het prompt
ben ik aan
wijken; zo is
oblenen ver-
f wijk ik niet

de personen,
gen: och, zeg
uwing eigen

en, die vraag
van degenen,
en aangeduid
onferentie, en
in de kerke-
rovers.
instelde, spoe-
ijde wél één
instig onder-
chouwing, en
uitapelen
wing-als-idee,
een werke-
oogenblik zou

bezwaren, die
len inbrengen
elen aan den
rft beroepen,
te hebben ge-

van dergelijke
u wijzen erop,
Schrift tus-
ouwingen,
en het maar
len, maar de
ld wordt, als
aakt onwe-
e ook door en
i-gereformeerd
skening van

en zijn. A ver-
B antwoordt
iftbeschou-
er?

de Schrift,
it komt voort
g, en dat is

— want ieder
det uit is —
nemen; hij
Schrift; hij
ftbeschouwing,
maar denkt, of
n, is heel zijn
elfverdediging,
ft dan zelf er-
kan afwijken,
wing parallel
naar oorzaak
zoeken — dat
parallel loopt
t. Maar indien
n de methode
verneemt van
aar nog tegen
is het dan.

gelijkheid; dat
hem zoo zou
ooven gestelde
het geval zou
zegt, en het

dan uit die

tusschen A en
en gevecht
een nu verder
en. De Schrift
worden. Boven
hevenheid", en
lbaarheid", die
ingen, en kort-
rt, te omeeren
ood. En terwijl
le Schrift, aan
groeten brengt
in het midden
e ridders bak-
el der ridders
Vóór en tegen.
en Schriftbe-
chouwing B
vordt een strijd

en door anti-
n ook gezegd?
el van diverse
begonnen
en verwerpers
n haar stellen,
h aandient

de onderwerping willen geven, die zij toch zeggen
te erkennen?

Wij zullen nu maar niet de eenvoudige vraag
opwerpen, hoe een gevecht tusschen zeer vele
Schriftbeschouwingen toch eigenlijk wel mó-
gelijk is, indien de Schrift geen concrete groot-
heid is.

Zeker, men heeft ook op andere gebieden de
kwestie van de interpretaties. Daar liggen
bijvoorbeeld de elf deelen van de werken van
Immanuel Kant. De eene wijsgeer zegt: ik leg Kant
uit op mijn manier, ik commentarieer hem zóó.
De ander zegt: welneen, ik lees iets anders uit hem;
wat gij daar zegt, dat heeft hij niet geschreven;
dat is de echte Kant niet. Maar om te komen tot
een resultaat, tot een goéd-lezen, en ver-
staan van wat in Kant het ware is, moet men
toch steeds tot Kant teruggaan, en op de
letter zich beroepen. Er kunnen vragen zijn, die
zwaarigheid opleveren. Kant kan zich weerspreken;
hij kan in een vroegere periode iets hebben gezegd,
dat later anders werd gezien; de vraag komt dus:
wat is de echte Kant, wat is de volwassen Kant,
wat is de meening van den wijsgeer-in-zijn-kracht?
Maar om dat uit te maken, om dus de Kant-inter-
pretatie, het lezen van Kant, wél te doen
slagen, moet men naar de letter terug,
moet men elk van zijn boeken historisch nagaan,
en van een inleiding voorzien, die nagaat, wat de
schrijver wilde, wat het probleem was, hoe hij
in dezen tijd er tegen over stond.

Maar deze Kant-interpretatie heeft met een
beschouwing over Kant niets wezenlijks te
doen. Een beschouwing over Kant zou hier-
over kunnen loopen: is die Kant een wijsgeer, of
een oude zeur? Heeft Kant getracht te kennen,
of heeft hij zich zelf gedacht: ik wil een stel
boeken schrijven, die de wereld zullen ophouden,
en elken denker zullen remmen in zijn vaart?
Heeft hij de taal gebruikt om zijn gedachten te
openbaren, dan wel om die te verbergen? Zulke
kwesties raken de BESCHOUWING van Kant. Maar
NIET de INTERPRETATIE. Dat geldt zóó sterk,
dat iemand, die zou zeggen: ik beschouw Kant
als een grappenmaker, die eens wou kijken, hoe de
wereld reageert zou op een vernuftige, maar inge-
wikkeld-dwaze probleemstelling, onmiddellijk zou
moeten ontdekken, hoe een ander, die Kant als
ernstig filosoof beschouwt, aan hem den rug
tokeert. Noem den eersten man X, den tweeden
Y; zeg dan eens zelf: zou Y met X ook maar vijf
minuten willen praten over de interpretatie
van Kant? Over de exegese? Om uit te maken,
wat Kant nu eigenlijk zegt? Welneen, want men
kan over de interpretatie alleen vrucht-
baar debatteeren onder menschen van GELIJKE
BESCHOUWING omtrent Kant. En als die be-
schouwing gelijk is, onder de debaters, dan
zal de één zeggen: die stelling van den heer Y I
hier wijkt af van Kant, die andere stelling van
mijnheer Y II daar is zuiver kantiaansch. De groep
van X wordt echter tot een samen-spreking niet
eens gevraagd; die heeft een andere beschou-
wing van den grooten man.

Het was dan ook niet zonder betekenis, dat prof.
Haitjema, toen hij eens door ons blad beschuldigd
werd, af te wijken van Calvijn, daarop antwoordde
met een opstel, dat den titel voerde: Bedenklijke
Calvijn-interpretatie. Dat was op zijn stand-
punt juist gezien, het was de eenige mogelijkheid,
om in gesprek te blijven. Waarom 't gesprek dan
ook van deze zijde is vervolgd.

Zoo suldt, als 't woord BESCHOUWING ernstig
is gemeend, de pers van 't „Hersteld Verband" zelf
de MOGELIJKHEID af, om met goed-gereformeerd-
den te spreken, saam te spreken, of in één bestuur,
waarin de Schrift een plaats der eere heeft, in één
orgaan, een dagblad b.v., waarin de Schrift een
plaats der eere heeft, over die Schrift nog saam
te handelen.

Het is mij wél, als men de dingen maar eerlijk
zegt. Ik meen, dat over heel de linie de band
moet worden doorgesneden. En ik houd de schrij-
vers van dien kant, als zij dat willen, graag
aan hun woord. Indien hun Schriftbeschou-
wing van de onze afwijkt — wat wij al lang
beweerd hebben — dan is reeds dat reden te
over, den band te breken; de mogelijkheid van
samenspreken op grond der Schrift is dan voor-
goed voorbij. De één zal zeggen: de Schrift wil
zijn Gods Woord. Dat is een beschouwing.
De ander zal zeggen: zij wil zijn een houder van
Gods Woord, verwant aan Gods Woord, een boek,
dat exponent was van de fijnste religievormen
van haar eeuw. Altemaal beschouwingen. De
één zal zeggen: de Schrift heeft in al de onder-
scheiden auteurs toch één auteur: den Geest van
God, en is dus EEN, en zegt dus ook één bood-
schap, zonder tegenstrijdigheid. De ander
zal zeggen: de Schrift is niet een éénheid, zegt
dus ook dingen, die tegenstrijdig zijn, die ik, ver-
lichte man, veel beter weet, krachtens den voort-
gang der evolutiewet op religieus gebied. Dat is
óók een beschouwing.

Maar die beschouwingen verdeelen dan ook
juist. Absoluut. En maken alle gesprek over de
interpretatie onmogelijk.

Maar hiermee is dan ook getoond, hoe onge-
reformeed het is, te zeggen: wij samen. A en
B, wij hebben wel een andere Schriftbeschou-
wing, maar willen beiden aan de Schrift de
trouw verpanden.

Want deze, filosofisch overal uitgefloten, bewe-
ring, houdt, om nu maar theologisch ver-
der te spreken, bij voorbeeld dit in: het is nog
disputabel, of de Schrift een eenheid
is. Die stelling strijdt met de gereformeerde grond-
gedachte. Die laatste noemt den Bijbel één.

Punt twee: die stelling van daareven houdt in,
dat de Schrift tusschen onderscheiden beschouwin-
gen, rustig, neutraal, passief, kan heen en weer
geworpen worden, door strijders, die uit hun BE-
SCHOUWINGEN hun wapens zullen halen. Dat
is óók ongereformeerd. Want gereformeerd is deze
andere stelling: de Schrift is niet neutraal. Zij is
RECHTER over de gedachten. Het HEBBEN van
een beschouwing, ook een Schriftbeschouwing,
NIET UIT de Schrift, dat is zelf al ongerefor-
meerd.

Om dan nog maar te zwijgen van de grondge-
dachte der gereformeerde confessie: dat n.l. de
Schrift klaarblijkelijk spreekt, verstaanbaar is, zich
nederbuigt tot kinderen, zooals een voedster, en
een paedagoog, zich tot de kleintjes overbuigt, en
tot hen spreekt, met hen meebabbelt, — altemaal
Calvijn, Calvijn, die 't letterlijk zoo zegt. Wie de
Schrift tusschen de Schriftbeschouwingen laat lig-
gen, stom, en een diep geheim, waarover de
geleerden van de „beschouwing" nog eens
disputeeren moeten, heeft het abc van het gere-
formeerde denken los gelaten.

En nu de klap op de vuurpijl: dan zeggen die
scribenten van 't „hersteld verband" me nog, dat
ik zoo intellectuaalistisch ben, ik, gereformeerde. En
dan smalen ze op de theologie van Kampen en
van Amsterdam, en zeggen: wij geven den brui er
aan, die dorre wetenschap naar de oogen te zien.
En dan houden ze intropreken, enzovoort, te-
gen de letterknechterij, en voor de warmte, en de
mystiek.

En intusschen hangen ze de mangelvrouwjes, en
de schoenpoetsers, en de professoren, en de zielen,
voor welke Christus Jezus gestorven is, niet aan de
Schrift, maar aan de Schrift-BESCHOUWING. Aan
theorieën dus. Inplaats van te moeten gaan
naar Kampen of naar Amsterdam, moeten de
zieltjes naar de allerindividueelste dagbeschou-
wing van de allerindividueelste dominé's-hoog-waar-
digheid.

In amsterdamsch dialect zou dat moeten luiden:
je reinste intellectualisme.

Ik zeg tot deze heeren: gij doet de Schrift te
kort. En anders zeg ik niets dan dit: gij zijt nooit
goed gereformeerd geweest.

Ik zou 't gezicht wel eens willen zien, van ds
Zoo of zoo (H. V.) als iemand zei: „wat u daar
zegt, dat keer ik om, ik zeg precies wat andersom
gezegd wordt; maar ik verklaar u niet tot leugenaar,
of tot onwetende: ik heb alleen over u een
andere BESCHOUWING, dan u zelf!.....

Het zou een ruzie worden, denk ik.
Nederland, let op uw zaak.

K. S.

Verbeteringen. In het vorig art. stond,
kolom 2, bl. 194: hetgeen den Openbaarder open-
baart omtrent de openbaring. Lees: de Open-
baarder.

Lees inplaats van: mysticiaten: mysticisten.

K. S.

Een Lijdensoverdenking en een Paaschlied uit het Sluyter-boek.

De keuze van wat ik, naar steeds gevolgd ge-
woonte, uit onze dichtkunst citeeren zal ter gele-
genheid van den Goeden Vrijdag en het Paasch-
feest is ditmaal niet moeilijk.

Naar aanleiding van het Nieuw-Jaars-lied, dat ik
bij het begin van dit jaar uit Sluyters dichtwerk
aanhaalde, ontving ik namelijk van enkele lezers 't
verzoek, te gelegener tijd nog weer eens iets uit
„het Sluyterboek" over te nemen. Men had de
bekoring, die uitgaat van deze eenvoudige poëzie,
gevoeld en den vromen zin ervan verstaan en wilde,
zelf niet in het bezit van het Sluyterboek, gaarne
nog eens iets eruit lezen. De gewenschte gelegen-
heid deed zich echter tot nu toe niet op; maar
thans is ze er en dus is vanzelf de stofkeuze
voor dit artikel aangewezen.

Van de „Tien Boeken der Gesangen", die een
van de belangrijkste en meest karakteristieke deel-
len vormen van het zoogenaamde „Sluyterboek",
is het Vierde gewijd aan de overdenking „Van
Christus vernedering en verhooging". We vinden
daarin dus gedichten over Christus' geboorte, lijden
en sterven, opstanding en hemelvaart, alle verzen
in den trant der 17e eeuwse mystiek, waarvan
Sluyter een der bekende vertegenwoordigers is.
Een van deze is de „Overdenking van Christus
Lijden", die ik in haar geheel hier laat volgen:

Geloof'ge ziel, aenschouwd tot allen tijden.
De groote smert van uwes Heilands lijden;
Zijn woorden, zijn gebrek, en grooten nood,
De pijn van zijn Mart'laerschap en dood.
Het hoofd, waar voor der Eng'len-scharen beeven,
Met doornen is gesteken en doordreven;
Het aengesicht, dat vriendlijk strahlt in 'thert,
Ontreynigt door der boosen spouwseel werd.
Zijn oogen, vol van goddelijken luyster
Die werden in den dood heel bleek en duyster:
Zijn ooren, daer in klonk der Eng'len lof,
Aenhooren nu der zondaers schimpen grof.
Zijn zoete mond; zijn lieflijke lippen,
Daer 'tminste quaed quam nimmermeer uytstlippen,
Die dreukt men nu met edik ende gal,
En wat hij spreekt, dat acht men niet met al.
De voeten, aen wiens voetbank werd gebeden,
Die tot onz' hulp op d'aerde quamen treden,
Die werden nu verachtelijk en slecht
Met nag'len aan het kruyce vast gehecht.
De handen, die soo groote krachten deden,
Zijn uytgestrekt, als sonder krachten boden;
Het Lichaem, dat Gods Tempel is vol eer,
Is moe van pijn, doorsteken met een speer.
Zoo dat er niet in hem is vrij gebleven
Dan zijne Tong, die bid om het vergeven
Der zonden van het goddeloos gespuys,
Dat hem brengt door onwetendheid aen 't kruys.
Hij die staeg met den Vader heerscht daer boven
Werd hier beneen van 't sondig volk verschoven:
God lijdt, God sterkt, God stort zijn eygen bloed;
O christenziel, sie wat hij om u doet.
Groot was de breuk en krankheid onzer sonden,
Die niet dan door het bloed van sijne wonden
Geholpen en genesen konde zijn;
Ons groot gevaer blijkt uyt de medicijn.
O Jesu, laet uw lijden in mij werken,
Dat ik daer uyt mijn sonden mag bemerken;
Op dat ik nooyt uw dier vergoten bloet
Onreyn en acht, noch trede met de voet.

Een echt Sluyter-vers: eenvoudig, in sommige
regels technisch onbeholpen, didactisch meer dan
lyrisch, maar vol van stemming en zuiver van
mystieke vroomheid.

Daarnaast wijs ik nog op een Paaschlied, „Vro-
lyke verryzenis van onzen Heere Jesus Christus".
't Daeert uit een der oorlogsjaren, waaraan Sluyters
tijd zoo rijk was, en een deel van het vers handelt
over de Paaschboodschap temidden van het oor-
logsgeweld. Ik laat dat fragment, als van speciaal
karakter, terzijde en citeer alleen den aanhef en
het slot, die van de Paaschblijdschap gewagen:

Komt en laet ons vrolyk zingen
Onzen God, den Zone Gods,
Onzes heyls verheven rots.
Laet ons 'thert van vreugd opspringen,
En getreut ter zijden gaen
Jezus is weer opgestaen.
Jezus lag in doodes banden,
Daer hem onze sond' in bracht:
Maar hij maekt de helse macht
En 't geweld des doods te schanden.
Al haer dreygen kan niet schaen
Jezus is weer opgestaen.

Jezus vrijd' ons van Gods toorne,
En bevredigt ons met hem.
Dat getuygt zijn vrede-stem.
Wie brengt tegen d'uytverkoorn'e
Hem dan noch beschuldiging aen?
Jezus is weer opgestaen.

Zijn wij door veel druk en plagen
Nu somwijlen noch als dood,
Schept hier moed: het is geen nood;
Want hij doet ons na twee dagen
Leven en ten groev' uyt gaen.
Jezus is weer opgestaen.
Daerom laet ons vrolyk zingen,
Onzen God, den Zone Gods,
Onses heyls verheven rots.
Laet ons 'thert van vreugd opspringen
En getreut ter zijden gaen
Jezus is weer opgestaen.

Zoo getuigen deze verzen van den rijkdom, die
er voor het geloof ligt in Christus' lijden en van
de blijdschap, die Zijn opstanding brengt en zoo-
wel in het eene als in het andere zijn ze ook
nog voor onzen tijd van betekenis.

C. T.

Emil Ludwig, Goethe. De geschiedenis van
een mensch. Geautoriseerde vertaling van Ma-
deleine Böhtlingk. Twee deelen, met 63 por-
tretten, illustraties en facsimile's. Arnhem, van
Loghum Slaterus' Uitgevers-Maatschappij, 1931.

Den 22sten dezer maand zal het een eeuw ge-
leden zijn, dat Johan Wolfgang Goethe stierf. Plech-
tig zullen op het middaguur van zijn sterfdag alle
kerkklokken in Duitschland luiden, aldus hulde
brengend aan de nagedachtenis van den genialen
mensch, wiens betekenissen ver over de grenzen